

چگونه محتوا یک کتاب درسی را تحلیل کنیم؟

دکتر مهدی چوبینه 1386

دکتر چوبینه

سوالات اساسی این جلسه

1. تحلیل محتوا چیست؟
2. چرا تحلیل محتوا می کنیم؟
3. چگونه تحلیل محتوا کنیم؟
4. چگونه ابزار تحلیل محتوا بسازیم؟

تحليل محتوا چیست ؟

فن پژوهشی عینی ، اصولی و احتمالا کمی در محتوا به منظور تفسیر آن را تحلیل محتوا می گویند .

تحليل محتوا شاخصی است که به وسیله آن می توان فرایندهایی را که به تولید پیام منجر شده و فرایندهایی را که پس از مصرف پیام اتفاق می افتد ارزیابی کرد

تحليل محتوا از نظر برناردو برلسون :

- وي معتقد است كه تحليل محتوا يك شيوه تحقيق براي توصيف عيني منظم و كمى محتواي آشكار ارتباطات است

■

تحليل محتوا از نظر بارکز :

- وي معتقد است كه تحليل محتوا عبارتست از تحليل علمي ، جامع ، دقيق و منظم پيام هاي ارتباطي است .

چرا محتوا را تحلیل کنیم ؟

پاسخ این سوال در يك جمله مي تواند چنين باشد :

یافتن نسبتی است به منظور بهبود محتوای موجود (مثلاً نسبت
بین اهداف و محتوا)

چنانچه بخواهیم مثالی عینی در مورد تحلیل محتوا بنماییم .
مقایسه بین ساختمان ساخته شده با نقشه اولیه آن را
تحلیل ساختمان می گوئیم

تحلیل محتوا نوعی آسیب شناسی به منظور بهبود وضعیت
محتوا و اطمینان از کارکرد صحیح آن خواهد بود.

مواردی از تحلیل محتوا :

1. تحلیل محتوا به منظور تعیین میزان تناسب محتوای تولید شده با چهار چوب راهنمای تالیف
2. تحلیل محتوا به منظور تعیین اطمینان از تاثیر در یادگیری
3. تحلیل محتوا به منظور مشخص ساختن انواع مفاهیم و مطالب به کار رفته
4. تحلیل محتوا به منظور تعیین میزان هر یک از انواع اهداف آموزشی
5. تحلیل محتوا به منظور تعیین نقاط ضعف و اصلاح مسیر انتخاب شده
6. تحلیل محتوا به منظور بررسی میزان درگیر شدن یادگیرنده با محتوای کتاب
7. تحلیل محتوا به منظور تعیین میزان خود آموزی
8. تحلیل محتوا به منظور تعیین میزان استرس وارده بر مخاطب
9. تحلیل محتوا به منظور تعیین روایی علمی محتوا
10. تحلیل محتوا به منظور کاربردی بودن محتوا
11. تحلیل محتوا به منظور.....

انواع روش های تحلیل محتوا :

- در يك دسته بندي اجمالي محتوا را مي توان به يكي از روش ذيل تحليل نمود :
- تحليل محتوای توصيفي
- تحليل محتوای آماری (مدل ویلیام رومی ، مدل کلوزو...)

مراحل اصلي تحليل محتوا عبارتند از :

1. تعيين هدف
2. نمونه گيري
3. رمز گذاري و مقوله بندي طبقه بندي مقوله ها
4. ارزيابي عيني طبقه ها .

روش ویلیام رومی در تحلیل محتوای کتب درسی:

- درباره هدف روش تحلیل محتوای ویلیام رومی می توان گفت :
- هدف آن بررسی این موضوع است که آیا کتاب و یا محتوای مورد نظر ، مخاطبان را به طور فعال با آموزش و یادگیری درگیر می نماید ؟
- به عبارت دیگر هدف این است که بسنجیم آیا کتاب به شیوه فعالی ارائه و تدوین و تنظیم شده است یا خیر ؟

- درباره نمونه گيري نيز همانند ساير روش هاي ديگر پژوهش ، اگر جامعه آماري وسيع باشد مي توان دست به نمونه گيري زد و چنانچه جامعه آماري مورد نظر وسعت چندانى نداشته باشد ، مي توان از تمام جامعه به عنوان نمونه استفاده کرد .

کد گذاری و تعریف مقوله ها

برای تحلیل محتوای کتابهای درسی ابتدا محتوا را به سه قسمت متن کتاب درسی ، تصاویر ، سوالات تقسیم می کند و سپس برای هر قسمت مقوله هایی را تعریف می کند .

طبقه بندي مقوله ها

مقوله را به سه طبقه تقسيم مي نمايد،

مقوله هاي فعال ،

مقوله هاي غير فعال ،

مقوله هاي خنثي .

مقوله های فعال

در مقوله های فعال، دانش آموز با فعالیت های علمی و بطور کلی با یادگیری و آموزش درگیر است و چون مستلزم فعالیت فراگیر است، به آنها مقوله های فعال گفته می شود.

مقوله هاي غير فعال

در اين دسته از مقولات دانش آموز مشغول فعاليتهاي علمي به معني واقعي نمي باشد و كتابهاي كه روي اين مقوله ها تاكيد نمايند كتابهاي غير پژوهشي خواهند بود

مقوله هاي خنثي

مقوله هايي هستند كه نقش مهمي در ارزشيابي و تحليل كمّي
كتب و متون درسي ايفا نمي كند و بنا بر اين در ارزشيابي
مي توان از آنها صرف نظر نمود

مراحل اجرا

به طور تصادفی ده صفحه یا صفحات بیشتری از قسمت های گوناگون يك كتاب را انتخاب کرده و علامت گذاری نمایید .
در هر يك از صفحات انتخابی ، 25 جمله یا بیشتر را مطالعه نموده و هر کدام را در يكي از مقوله های زیر قرار دهید . این جملات شامل عناوین ، شرح زیر تصاویر و پیشگفتار و یا مقدمه های فصول نمی شود .

(a): بیان حقیقت

بیان حقیقت عبارتست از بیان ساده مفروضات و یا مشاهداتی که بوسیله فرد دیگری غیر از دانش آموز انجام پذیرفته است .

مثال : ترکیب آتمسفر شامل دو عنصر نیتروژن و اکسیژن به مقدار زیاد و دو ماده مرکب دی اکسید کربن و بخار آب به مقدار کم و گاز های دیگری است که با هم مخلوط شده اند .

بیان نتایج یا اصول کلی (تعمیم ها): (b)

منظور از بیان نتایج یا اصول کلی عبارتست از نظرات ارائه شده توسط نویسندگان کتاب درباره ارتباط بین مفروضات و موضوعات مختلف

. مثال : شاید بهترین راه حل برای دور ماندن از خطر زلزله ساختن بنا های مستحکم باشد

(c) تعاریف :

منظور جملات یا جمله ای است که برای توصیف و تشریح يك واژه یا اصطلاح آورده می شود .

مثال : سيل ، از خارج شدن جریان آب جاری از بستر کبیر رودخانه در اثر ریزش ناگهانی مقدار زیادی باران یا ذوب ناگهانی برف هاست

**(d) . سوالاتی که در متن مطرح شده و جواب آنها
بلافاصله بوسیله مولف داده شده است**

مثال : سنگ های رسوبی حاصل عمل تخریب ، حمل مواد
ی هستند که بوسیله رود هادر دریا ها رسوب گذاری شده
اند و طی مدت های طولانی بوسیله لایه های بالاتر تحت
فشار قرار داشته اند. فسیل صدف های داخل برخی از
سنگ های رسوبی از کجا آمده اند؟

(e) سوالاتي که ايجاب مي کند دانش آموز براي پاسخ به آنها مفروضات داده شده را تجزيه و تحليل نمايد .

مثال :چه عواملی سبب بروز پدیده مهاجرت های اجباری می شود؟
چرا؟

مهمترین عامل جذب گردشگر به نواحی طبیعی چیست؟

(f) از دانش آموز خواسته شده که نتایجی را که خود او
بدست آورده بیان نماید

مثال : در مقام یک مسئول اداره جنگل ها و مراتع چه اقداماتی را برای حفظ پوشش گیاهی انجام می دهید؟

از دانش آموز خواسته شده که آزمایشی را (g) انجام داده و نتایج حاصل از آن را تحلیل نماید و یا اینکه مسائل عنوان شده را حل کند .

مثال : فاصله مسافت خانه ، مدرسه، پارک و کتابخانه را بر روی نقشه داده شده اندازه گیری نموده با استفاده از مقیاس نقشه بیان کنید کدام مسیر برای رسیدن از خانه به مدرسه کوتاه تر است؟.

(h) سوالاتی که به منظور جلب توجه دانش آموز ارائه شده و جواب آنها بلافاصله بوسیله نویسنده کتاب در متن نیامده است .

مثال : تافونی ها اشکال زیبایی برای روی سنگ های دامنه کوهها هستند که در نتیجه فرسایش تفریقی باد و آب بوجود می آیند. چگونه باد و آب بخشی از این سنگ ها را دچار فرسایش می کند و بخشی دیگر را بدون تغییر باقی می گذارد ؟

(i) از دانش آموز خواسته شده است که تصاویر یا مراحل انجام يك آزمایش را مورد ملاحظه قرار دهد بطور كلي جملاتي كه در هیچكدام از مقوله هاي فوق نگنجد در اين مقوله جاي مي گيرد .

مثال : به طبقه بندی مقیاس بفورت را به ترتیب از نسیم تا توفان شدید مرتب شده است توجه کنید.

(z) سوالات مربوط به معانی بیان . این مقوله در جغرافیا
مصادقی ندارد

جزء مقوله d و c و b و a از مقوله هاي ده گانه فوق ، که جزء هاي غير فعال به حساب مي آيند ،

e , f , g , h

جزء مقوله هاي فعال قلمداد مي گردند و دو مقوله آخر يعني

i و j

مقوله هاي خنثي هستند که نقش مهمي در ارزيابي کتاب ندارند و بنابر اين مي توان از آنها در امر ارزشيابي و تحليل ، چشم پوشيد و صرف نظر کرد .

به منظور محاسبه ضريب درگيري دانش آموز با متن و يا به منظور سنجش سطح فعاليت فراگير مي توان مجموع مقوله هاي فعال را بر مجموع مقوله هاي غير فعال تقسيم نمود

به متن جزوه مراجعه نماييد

$$\text{ضرب درگيري دانش آموز با متن} = \frac{\text{مجموع مقوله هاي فعال}}{\text{مجموع مقوله هاي غير فعال}}$$

$$\frac{e+f+g+h}{a+b+c+d}$$

تفسیر نتایج در روش تحلیل محتوای ویلیام رومی

. ضریب درگیری دانش آموز با محتوا عددی است که نشان دهنده میزان فعال بودن محتوا است . دامنه این عدد بدست آمده ممکن است از صفر تا بی نهایت باشد ، اما به نظر ویلیام رومی زمانی يك كتاب درسي ، فعال است که ضریب درگیری (شاخص درگیری) آن بین 4/0 تا 5/1 باشد :

4/0 > ضریب درگیری > 5/1 .

ضریب درگیری کمتر از 4/0 بیانگر این است که کتاب فقط به ارائه اطلاعات علمی می پردازد و از فراگیران می خواهد تا در پی حفظ کردن مطالب علمی ارائه شده باشند . چنین کتابی در زمره کتابهای غیر پژوهشی به حساب می آید که در آن دانش آموز هیچگونه نقش فعالی را در امر یادگیری به عهده ندارد و به او و به ذهن او به عنوان يك سیستم بانکی نگریسته می شود که همیشه در پی حفظ و نگهداری و بایگانی مطالب است .

از طرف دیگر ضریب درگیری بزرگتر از 5/1 نمایانگر کتابی است که در مورد هر جمله ، تصویر ، یا سوال آن ، از دانش آموز می خواهد تا به نوعی تجزیه و تحلیل انجام دهد و به فعالیت بپردازد .

چنین کتابهایی مفروضات و اطلاعات علمی کافی را در اختیار فراگیران قرار نمی دهند و فقط از دانش آموزان می خواهند تا به گونه ای ، فعالیتی را انجام دهند . از نظر ویلیام رومی این کتابها نیز به صورت غیر فعال ارائه شده است . زیرا فعالیت زیادی می طلبد در حالی که به اطلاعات کافی و شرایط فراگیر توجه نمی شود .

بنابراین به عقیده ویلیام رومی کتابی مناسب است و به صورت فعال ارائه شده است که شاخص درگیری دانش آموز با محتوای آن کتاب بزرگتر از 4/0 و کوچکتر از 5/1 باشد. به عبارت دیگر هر کتاب که به صورت فعال ارائه می شود باید حداقل 30% و حداکثر 70% مطالب و موضوعات علمی را ارائه دهد، در غیر اینصورت محتوای کتاب غیر فعال خواهد بود. در مورد این روش می بایست توجه داشت که همیشه هم این تحلیل نتیجه صحیح به دست نمی دهد و ممکن است موجب گمراهی شود. در چنین شرایطی چاره چیست؟

جدول تحلیل محتوا

شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	شماره صفحه	صفحات / طبقات
جمع											

شماره صفحه	طبقات / صفحات
	حقایق
	بیان نتایج و اصول توسط مولف
	تعاریف
	پرسش هایی که بلافاصله پاسخ داده شده
	پرسش هایی که پاسخ به آن مستلزم تلاش ذهنی یادگیرنده است.
	مواردی که بیان نتایج از یاد گیرنده خواسته شده
	مواردی که از یادگیرنده فعالیت و تجزیه و تحلیل خواسته شده
	پرسش هایی که منظور جلب توجه یادگیرنده بدون پاسخ فوری مولف
	توجه دادن نسبت به شکل ها و موارد مشابه
	معانی بیان

تحلیل محتوا به روش کلوز

این روش که برای کتاب های درسی دوره های بالاتر از ابتدایی مناسب است بر مبنای تعیین میزان فشار روانی بر مخاطب به تخمین میزان تاثیر محتوا بر یادگیری دانش آموزان بنا نهاده شده است.

کلوز در این روش بر کل نگری تاکید دارد و در آن با توجه به سطوح متن کتاب ها از نظر آموزش و خود آموزی (مستقل بودن) سطح فشار روانی و سطح آموزشی کتب را طی مراحل زیر به محک می گذارد.

مراحل اجرا

1. انتخاب چند پاراگراف از قسمت های مختلف کتاب که فراگیران هنوز آن را مطالعه نکرده اند
2. نوشتن اولین جمله از پاراگراف انتخاب شده به صورت کامل و بدون تغییر حذف پنجمین کلمه از هر جمله پس از اولین جمله که تعداد جا های خالی بر اساس میزان توانایی فراگیران می تواند از 20 ، 25 ، 50، 75 و یا 100 مورد باشد
- 3- از دانش آموزان بخواهیم جاهای خالی متن مورد نظر را تکمیل کنند (از کلمات و مفاهیم مناسب استفاده کنند)

پاسخ های صحیح را شمرده بر روی یک منحنی نمایش می دهیم

0 _____ 20 _____ 40 _____ 60 _____ 80 _____ 100 _____

تحلیل

الف) چنانچه نتیجه میانگین پاسخ ها بین 0 تا 40 باشد متن مورد نظر در سطح ناامیدی و فشار روانی است . به این مفهوم که فراگیران بدون معلم توان مطالعه و درک صحیح مطالب را ندارند.

ب) اگر نتیجه بین 40 تا 60 باشد . متن مورد نظر برای فراگیران قابل فهم بوده اما حضور معلم نیز لازم است.

ج) اگر نتیجه بین 60 تا 100 باشد . در سطح مستقل و خود آموز است یعنی متن بدون نیاز به معلم قابل یادگیری است

شما هم می توانید یک ابزار تحلیل محتوا بسازید

چگونه می توان اعتبار یک درس تولیدشده را اندازه گیری کرد؟

در اندازه گیری میزان اعتبار محتوای تولیدشده چه نکاتی
مدنظر قرار می گیرد؟

اجرای آزمایشی محتوای تولیدشده

ارزشیابی از محتوای تولیدشده

چگونه می توان اعتبار یک درس تولیدشده را اندازه گیری کرد؟

1- آنچه که تهیه شده بوسیله یک فرد واجد شرایط آزمایش شود. این آزمایش توسط تولیدکننده انجام می شود.

2- اجرای آزمایشی Pilot بوسیله تولیدکننده و دستیارانش

3- اجرای آزمایشی تمام و کمال بدون حضور تولیدکنندگان

در اندازه گيري ميزان اعتبار محتوای توليدشده چه نکاتی
مدنظر قرار می گیرد؟

- **ميزان تحقق اهداف آموزشی**
- **ميزان تطابق روشهای تدریس انتخاب شده**
- **ميزان نیاز به فنون تدریس برای موضوع موردنظر**
- **ميزان تطابق وسایل و تجهیزات برای ارائه محتوا**
- **اندازه گيري تناسب زمان در اختیار و حجم مواد توليدشده**
- **اندازه گيري صلاحیتهای حرفه ای معلم**
- **اندازه گيري رابطه افقی و عمودی محتوای توليدشده نسبت به کل ماده**

اجرای آزمایشی محتوای تولیدشده

تعیین جامعه نمونه آماری، پراکندگی جغرافیایی، آموزش
مدرسان، تعیین ابزار اندازه گیری، اعتباربخشی ابزار
اندازه گیری، جمع آوری اطلاعات، پردازش اطلاعات،
تحلیل نتایج، نتیجه گیری – ارائه پیشنهاد – کاربرست
نتایج بدست آمده و در صورت نیاز تکرار چرخه فوق

ارزشیابی از محتوای تولید شده

الف- ارزشیابی بیرونی

ب- ارزشیابی درونی

در ارزشیابی بیرونی میزان بکارگیری نتایج آموزشی یک محتوا در موقعیتهای مشابه اندازه گیری می شود.

در ارزشیابی درونی اعتبار و ارزش متن تهیه شده مورد مذاقه قرار می گیرد:

1- آیا محتوای تهیه شده از اعتبار علمی لازم برخوردار است؟

2- آیا محتوای تهیه شده توان تحمل تغییرات لازم برای بهنگام شدن را دارد؟

فعالیت عملی این کارگاه

1. کتاب درسی مورد نظر را انتخاب کنید .
2. یک ابزار ساده برای تحلیل محتوا بسازید
3. بر اساس مدل ویلیام رومی نسبت به تحلیل محتوای آن اقدام نموده و نتیجه را گزارش نمایید

در صورت نیاز می توانید با این آدرس مکاتبه فرمایید:

choobineh@programmer.net

• محتوا چیست ؟

- محتوا چیزی است که قرار است آموزش داده شود . محتوا شامل کلیه مطالب ، مفاهیم و اطلاعات مربوط به يك درس مورد نظر است . خواه به عنوان بخشی از متن يك كتاب باشد . خواه توضیحات ، حواشی و سایر اجزای جانبی آن درس . برخی از برنامه ریزان محتوا را معادل دانش می دانند . این دسته از جمله برنامه ریزانی هستند که حیطه شناختی را در برنامه های درسی اولی تر به حساب می آورند . از منظر این گروه محتوا خلاصه ای از حقایق ، مفاهیم ، تعمیم ها ، اصول و نظریه های مشابه دانش در رشته مورد نظر است

« تعریف محتوا از نظر سیلور و الکساندر

- حقایق ، مشاهدات ، داده ها ، دریافتها، تشخیص ها ، حساسیتها ، طرح ها و راه حل های برگرفته از آنچه که ذهن های انسانها درك کرده اند و آن بناهای ذهنی که این محصولات تجربه را در درون دانش ، ایده ها ، مفاهیم ، تعمیم ها ، اصول ، طرح ها و راه حل ها دوباره سازمان و نظم می دهد این تعریف وسیع است و کلیه عوامل شکل دهنده محتوا را در بر می گیرد ولی مهارتها (فرایندها) و عواطف (ارزش ها) را شامل نمی شود . در حالی که بیشتر دانشمندان برنامه ریزی درس این عناصر را در تعریف می گنجانند .

• تعریف محتوا از نظر هی مان :

- دانش (حقایق، تبیین ها ، اصول ، تعاریف) مهارتها و فرایندها (از قبیل خواندن ، نوشتن ، حساب کردن ، تفکر منطقی ، تصمیم گیری ، ایجاد ارتباط) و ارزش ها (از قبیل : اعتقاد به خوب و بد بودن ، صحیح و غلط ، زیبا و زشت)
- با این که محتوای برنامه درسی این سه عنصر را در بر می گیرد اما در واقع اینها از هم جدا نیستند . برنامه درسی علمی همیشه دانش ، فرایند و ارزش را در بر می گیرد . بدین نحو لازم است برنامه ریزان درسی در طراحی برنامه درسی به هر يك از این سه عنصر به طور آگاهانه اهمیت دهند .

- تعریف محتوا از نظر لوئی :

- اصطلاح محتوای برنامه درسی نه تنها به قسمت‌ها و قطعه‌های سازمان یافته‌ای که به گونه‌ای منظم یک رشته عملی را تشکیل می‌دهد اطلاق می‌شود بلکه شامل وقایع و پدیده‌هایی که به نحوی با رشته‌های مختلف علمی ارتباط دارند نیز هست .

- تعریف از نظر نیکلس :

- در امر تدریس باید چیزی را به کسی یاد داد . این شخص دانش آموز و آن چیز محتوا است . محتوا را می‌توان دانش ، مهارت‌ها ، گرایش‌ها و ارزشیابی توصیف کرد که می‌باید یادگرفته شوند .

با ملاحظه تعاریف مختلف محتوای برنامه درسی ذکر این نکته مهم است که محتوا تنها همان چیزی نیست که بوسیله برنامه ریزان طرد می شود و بوسیله مولف انتخاب و سازمان دهی می گردد . با اینکه عمده محتوا همین است . اما در فرایند آموزشی آنچه معلم برای تدریس تدارك دیده است و آن چه خود او نیز پیش بینی نموده ولی در ضمن تدریس بروز و جلوه می کند . همچنین آن چه از تعامل مخاطبین با یکدیگر حاصل می شود ، همه بخشی از محتوا را تشکیل می دهد . بعضی علاوه بر مفاهیم ، مهارتها و نگرش هایی که تهیه کنندگان محتوای برنامه درسی انتخاب کرده اند رابطه معلم با دانش آموز و رابطه دانش آموز با یکدیگر نیز منشاء دیگر محتواست . منتها چون در کنترل نیست و نمی توان از قبل آنها را پیش بینی نمود در بحث برنامه ریزی که به طور عمده با اعمال آگاهانه مرتبط است کمتر مورد توجه قرار می گیرد .

اما طرح این بعد پنهان محتوا از این نظر قابل توجه است که کلیه برنامه ریزان و مجریان محتوای آموزشی را در يك بسته ای تصور نکنند که مواد مورد نیاز را در داخل آن ریخته اند و کلید آن نیز نزد معلم است و داخل کلاس باز می کند . به ذهن فراگیر منتقل می نماید . بلکه آن چه به عنوان محتوا آماده کرده اند به صورت مجموعه مفاهیم و مهارتهایی تلقی کنند که قبل از اجرای برنامه درسی بنا به بررسی ها و شناختها تهیه و تنظیم شده ولی ممکن است در فرایند آموزشی ، اصلاح ، تغییر ، تکمیل و توسعه پیدا کند .

- چرا محتوا را تحلیل کنیم ؟
- پاسخ این سوال در يك جمله مي تواند چنين باشد : يافتن نسبت بين اهداف و محتوا به منظور بهبود محتوای موجود ، علت اصلي تحليل محتوا خواهد بود اما موضوع به همین جا ختم نمی شود چنانچه در تعاریف مختلف از محتوا نیز مشاهده شد . محتوا دارای عناصر متعدد و پیچیده ای است ضمن آنکه جنبه های مختلفی را نیز در بر دارد . از این رو یکی از دلایل تحلیل محتوا تشخیص این عناصر و آن جنبه هاست . مسلماً در صورتی که اجزای مختلف محتوا شناخته شده و دسته بندی گردد درك آن ساده تر و انتقال آن مقدرتر خواهد بود .

- مواردی از تحلیل محتوا :

- مواردی از تحلیل محتوا :

- (1) تحلیل محتوا به منظور مشخص ساختن انواع مفاهیم و مطالب به کار رفته

- (2) تحلیل محتوا به منظور تعیین اهداف آموزشی (عکس حالت اول)

- (3) تحلیل محتوا به منظور بررسی معیارهای انتخاب محتوا

- (4) تحلیل محتوا به منظور تعیین نقاط ضعف و اصلاح برنامه

- (5) تحلیل محتوا به منظور بررسی میزان درگیر شدن یادگیرنده با محتوای کتاب

- تحلیل محتوا چیست ؟

- انواع روش هاي تحليل محتوا :
- در يك دسته بندي اجمالي محتوا را مي توان به يكي از روش ذيل تحليل نمود :
- (1 تحليل محتواي توصيفي
- (2 تحليل محتواي استنباطي
- (3 روش تحليل محتواي ويليام رومي

- - تحليل محتوای توصیفی :

- با افزایش جراید و روزنامه ها از قرن نوزدهم نیاز به تحلیل متن آنها به منظور تعیین اولویت ها و جابه جایی محتوای آنها آشکار گردید . تحلیل محتوای توصیفی روش تحلیلی بعد از وقوع است . یعنی توصیف کمی محتوای بارز يك متن . این روش قدیمی ترین روش تحلیل محتواست . در گام اول يك تحلیل توصیفی تحلیل متن است از این رو می توان متن را به اجزایی تقسیم بندی نمود و تحلیل را در مورد هر جز به طور جداگانه انجام داد.

-2

تحليل محتوای استنباطی

- با در نظر گرفتن فرض مقدماتی این روش که بین برخی مشخصه های بارز داخل متن و مشخصه های بارز خارجی همبستگی وجود دارد و تحلیل محتوای استنباطی این بحث برداشتی از ادامه تحلیل توصیفی است . استنباطی در این مفهوم بدین معنی است که مشخصه های خاصی از يك متن با مشخصه های خاصی از مضمون یا وضعیت اجتماعی مرتبط هستند . این روش صرفاً توصیف محتوای متن را مد نظر ندارد بلکه هدف آن نتیجه گیری از محتوای يك متن در مورد جنبه هایی از واقعیت اجتماعی است بنابراین تحلیل محتوای استنباطی

- روش ویلیام رومی در تحلیل محتوای کتب درسی:

ویلیام رومی یکی از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت کتاب خود را بنام ((تکنیک‌های پژوهشی در آموزش علوم)) را در سال 1986 ارائه کرد . روش او چنانکه خود او معتقد است ، يك روش تحلیل کمی است . که به توصیف عینی و منظم محتوای آشکار مطالب درسی و آزمایشگاهی می‌پردازد . مراحل اصلی تحلیل محتوا عبارتند از : تعیین هدف ، نمونه‌گیری ، رمز گذاری و مقوله‌بندی طبقه‌بندی مقوله‌ها، ارزیابی عینی طبقه‌ها .

درباره هدف روش تحلیل محتوای ویلیام رومی می‌توان گفت که هدف آن بررسی این موضوع است که آیا کتاب و یا محتوای مورد نظر ، دانش‌آموزان را به طور فعال با آموزش یادگیری درگیر می‌نماید ؟ به عبارت دیگر هدف این است که بسنجیم آیا کتاب به شیوه فعالی ارائه و تدوین و تنظیم شده است یا خیر ؟